

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

SOCIALNO VARSTVENI ZAVOD DUTOVLJE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

► **Tip lokacije:** posebni socialni zavod za odrasle.

► **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju in/ali razvoju ter za osebe z več motnjami.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** 170 postelj, v času obiska pa je bilo v Zavodu nastanjenih 171 stanovalcev¹.

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **nenajavljen in opravljen dne 15. 2. 2012.**

► **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha (svetnica, višji svetnik) in trije predstavniki nevladnih organizacij (Inštitut Primus, Novi Paradoks in Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij - PIC).

► **Vsebina obiska:** uvodni razgovor z direktorico Zavoda, strokovno vodjo, diplomirano medicinsko sestro in z osebjem varovanega oddelka. Sledil je ogled bivalnih in ostalih prostorov na oddelku, razgovor s stanovalci ter zaključni razgovor.

¹En stanovalcec je bil nameščen na začasno ležišče, do prekoračitve kapacitete je prišlo zaradi namestitve stanovalca na varovani oddelk Grlica z odločbo sodišča, s čimer je Zavod seznanil Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). V matični stavbi v Dutovljah je nastanjenih 146 stanovalcev, 24 jih živi v dislocirani bivalni enoti v Sežani. V matični stavbi je organiziranih šest domov oz. oddelkov: dom Grlica, dom Lastovka, dom Sinica, dom Taščica, dom Brinjevka in dom Slavec. Varovani oddelk je dom Grlica s kapaciteto 24 postelj.

► **Poročanje:** predhodno poročilo o obisku je bilo poslano zavodu 27. 3. 2012. Odgovor Zavoda smo prejeli dne 30. 4. 2012, torej 34. dan po odpremi, ki smo ga upoštevali pri pripravi končnega poročila. Končno poročilo o obisku je bilo 28. 5. 2012 v vednost posredovano Zavodu in Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči svoja stališča in morebitne ukrepe.

► DPM je posebej pohvalil,

- da si Zavod želi, da bi z dodatnim kadrom povečal številčno prisotnost zaposlenih ob nedeljah in praznikih, ko je kadra manj. V ta namen se že pripravlja analiza potreb stanovalcev glede na dneve v tednu, na podlagi katere se bo skušalo prilagoditi število kadra in organizacijo dela čez cel teden, vključujoč sobote, nedelje in praznike. **DPM pozdravlja načrte in prizadevanja Zavoda, da bi se še bolje odzval na dejanske potrebe stanovalcev,**
- da se je Zavod odločil za postavitev nadstreška na dvorišču,
- vključevanje stanovalcev v življenje in v aktivnosti Zavoda ter vzdrževanje stike z ostalimi stanovalci.

► predlog DPM

DPM: predlagamo, da Zavod poskuša najti rešitev, s katero bo odpravil pomanjkljivosti in povečal funkcionalnost nadstreška².

DPM: predlagamo, da preuči možnosti za prijetnejši izgled sedanjih prostorov varovanega oddelka in da se manjša popravila inventarja opravljajo sproti in ažurno³.

DPM: predlagamo, da si prizadeva za še večjo vključenost prostovoljcev na varovani oddelek⁴.

► odziv pristojnih

ZAVOD: pojasnjujemo, da smo se že pozanimali glede sanacije nadstreška, vendar pa ta ni možna. Ker bi ga bilo treba postaviti na novo in je tak poseg s stroškovnega vidika preveč zahteven, ga bodo morda realizirali šele ob planirani popolni prenovi prostorov.

ZAVOD: sporočamo, da smo od obiska do danes namestili še dodatni dve mizi in stole v dveh sobah. Popravila inventarja se sicer opravljajo sproti in ažurno, smo pa za določene nabave vezani na dobavitelje.

ZAVOD: V lanskem letu smo organizirali številne aktivnosti vezane na prostovoljstvo in pri tem sodelovali s številnimi prostovoljnimi skupinami. Redno pa v zavodu kot celoto opravljajo prostovoljno delo s stanovalci štiri prostovoljci. Planiramo, da bomo v prihodnosti vključili v dejavnosti namenjene stanovalcem še druge prostovoljce. Hkrati ugotavljamo, da je težje pridobiti pripravljenost in zanimanje za prostovoljno delo ravno s stanovalci iz doma Grilca. Na tem domu je komunikacija s stanovalci otežkočena. Se pa strinjamo z ugotovitvami Varuha, da so na varovanem oddelku možnosti za socialne stiske v veliki meri odvisne od Zavoda, kar pomeni, da ob nedeljah in praznikih pa zelo malo. Naši stanovalci, predvsem tisti na varovanem

²Pohvaliti velja, da se je Zavod odločil za postavitve nadstreška na dvorišču, čeprav žal - kot nam je pojasnila direktorica - ni tako funkcionalen, kot so si želeli. Zaradi materiala iz katerega je izdelan, v poletni vročini ne nudi potrebne sence in hladu, ob deževnih dnevih pa zamaka.

³Prostori, kjer se stanovalci zadržujejo čez dan pa tudi nekatere sobe, so po naši oceni še vedno brezosebne. Stene sob so prepleskane v toplih barvnih tonih, okna opremljena z zavesami, vendar pa je inventar v sobah skromen: poleg vgradne garderobne omare le postelje in nočne omarice. Praviloma ni nobenih osebnih predmetov, slik ipd. kar je sicer lahko tudi stanovalčeva odločitev, moti pa tudi, da v sobi ni nočnih lučk, nobenega stola ali mize. V treh od ogledanih sob so bile stropne luči celo brez plafonjer oziroma so s stropa visele le žarnice. V enem od stranišč ni bilo straniščnega pokrova, na vratih drugega pa je pisalo, da ne dela.

⁴Aktivnosti na oddelku in vključevanje stanovalcev v individualne in skupinske aktivnosti in obravnavo izven oddelka je prilagojeno zmožnostim in interesom stanovalcev: npr. sprehodi, pogovori, gledanje televizije, šah. Na varovanem oddelku so namreč možnosti za socialne stike omejene in v veliki meri odvisne od Zavoda.

oddelku, imajo zelo malo obiskov in zaposleni jim predstavljamo nadomestno družino, zato bi bilo prav, da smo bolj številčno prisotni tudi ob nedeljah in praznikih. Razmišljamo, da bi z dodatnim kadrom ob nedeljah in praznikih lahko stanovalcem doma Grlica omogočili še bolj kakovostno bivanje, saj bi jim lahko različne aktivnosti nudili tudi ob nedeljah in prazničnih dneh.

DPM: predlagamo, da na vidnem mestu na varovanem oddelku objavi seznam pravic, ki jih ima oseba na tem oddelku po ZDZdr, hišni red ter seznam zastopnikov pravic oseb na področju duševnega zdravja (skupaj s službenimi naslovi in telefonskimi številkami), zadolženih za območje, kjer deluje Zavod⁵.

ZAVOD: sporočamo, da smo takoj po obisku Varuha ponovno izobesili na svojem mestu seznam pravic, ki jih ima oseba na varovanem oddelku po ZDZdr in smo na bolj vidnem mestu postavili dve zloženki s seznamom zastopnikov pravic oseb na področju duševnega zdravja. Zloženke smo ponovno porazdelili med stanovalce in jim na »domskem sestanku« obrazložili vlogo zastopnika. Po predlogu Varuha smo na varovanem oddelku obesili tudi Hišni red Zavoda.

DPM: predlagamo, da Zavod v primeru, ko ravnanje sodišča kaže, da bi lahko prišlo do prekoračitve roka za odločitev o nadaljnjem zadržanju stanovalca na varovanem oddelku, še pred potekom roka na sodišče naslovi urgenco, po potrebi pa seznaniti tudi Varuha⁶.

⁵Na varovanem oddelku je nabiralnik, kamor stanovalci lahko oddajo pripombe, pohvale, predloge in pritožbe. Na oddelku smo opazili tudi obvestilo o tem, kdo je zastopnik pacientovih pravic na področju, kjer deluje Zavod. Pogrešali pa smo na vidnem mestu objavljen seznam pravic, ki jih ima oseba na varovanem oddelku po ZDZdr, hišni red ter seznam zastopnikov pravic oseb na področju duševnega zdravja (skupaj s službenimi naslovi in telefonskimi številkami), zadolženih za območje, kjer deluje Zavod. Na to pomanjkljivost smo opozorili že ob samem obisku in pojasnjeno nam je bilo, da so nameravali seznam zastopnikov objaviti po tem, ko se bodo zastopniki stanovalcem osebno in na razumljiv način predstavili, njihovo predstavitev pa načrtujejo v kratkem. Kar zadeva listo pravic stanovalcev na varovanem oddelku, smo jo nato sicer dobili na vpogled, vendar pa nam pristojni niso znali pojasniti, zakaj ni več obešena na vidnem mestu na oddelku.

⁶V enem primeru smo sicer ugotovili, da je bilo obvestilo sodišču s strani Zavoda poslano pravočasno, pa je potem prišlo do zamude pri odločanju sodišča. To je nedopustno, saj bi Zavod moral v času od poteka roka po prejšnjem sklepu, do nove odločitve, stanovalca premestiti na odprti oddelek.